

زرقان (رگان) دیار کهن فارس

تالیف و نگارش: ناصر حمّتی

سرشناسه	: رحمتی، ناصر، ۱۳۲۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: زرقان (رکان) دیار کهن فارس [کتاب]/تألیف و نگارش ناصر رحمتی.
مشخصات نشر	: شیراز: زرگان پارس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۶۹۰ص.
شابک	: 978-622-99693-3-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: زرقان
موضوع	: Zarqan (Iran)
ردی - کنگره	: ۲۰۹۱DSR
رده - دیویی	: ۹۵۵/۶۳۲۵
شماره کتابشناختی	: ۵۷۲۸۴۶۳

زرقان (رکان) دیار کُن فارس

تألیف و نگارش: ناصر رحمتی ■ نام: زرگان پارس

شابک: ۳-۵-۹۹۶۹۳-۶۲۲-۹۷۸ ■ شمارگان: ۱۵۰۰ جلد / زرگان پارس: اول چاپ: ۱۳۹۸

حروف چینی: مریم کریمی / صفحه آرا: اطلس خفایی

ناظر چاپ: علی رضا شیعیه

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: پخش کتاب فارس کوثر

شیراز خیابان فردوسی جنب مخابرات امام خمینی (ره)

۰۷۱۳۲۳۱۶۶۲۶ - ۰۷۱۳۲۳۱۶۶۲۸ - ۰۱۸۵۴۲ - ۰۹۱۷۳۰

کلیه حقوق محفوظ است.

نقل هرگونه مطلب با ذکر مأخذ بلامانع است.

آغاز سخن (مقدمه)

تا که نشان از دل و از دلبر است نام خدا زینت هر دفتر است
اول دفتر چو کنی شکر دوست شکر که آن شکر، ز الطاف اوست

به نام آفریننده جهان معمار هستی و آفرینش، خدایی که مظهر جمال و کمال و حکمت محض است، فصاحت زیان و بلاغت بیان در توصیفش فرو ماند.

هیچ ملتی بدون تاریخ گذشته خود صاحب هویت واقعی نیست، تاریخ، طومار گذشته و سند اعتبار و گنجینه هویت ملت‌هاست. هیچ جامعه و ملتی نمی‌تواند مقام و منزلت تاریخی خود را حفظ کند و از تملک رستگاری پیشرفت و تمدن عقب نماند مگر آن که حافظه تاریخی داشته باشد.

همه رویدادها، فراز و نشیب‌ها، رورگانی، نشاط و دوران بدبختی در لابلای سطور تاریخ ثبت شده است.

به بیان دیگر تاریخ یک جریان مستمر است و در امتداد و ادامه گذشته، زمان حال و آینده، ما در میان این جریان قرار داریم و با افتخار به گذشته و امید به آینده راهمان را ادامه می‌دهیم. کتابی که از نظر خوانندگان عزیز می‌گذرد خلاصه‌ای است از مجموعه یادداشت‌ها و اطلاعات زیادی که در مدت سی و پنج سال مطالعه و کاوش در تاریخ ایران، فارس، شیراز خصوصاً شهر زرقان جمع‌آوری نموده‌ام.

نویسنده را برمی‌انگیزد تا بر مقتضی «حُب الوطن من الایمان» کتابی در شرح فضائل این شهر بنویسد.

این کتاب وابسته به تاریخ‌نگاری محلی زرقان است که در دو بخش تاریخی - جغرافیایی و رجالی تنظیم گردیده است.

در بخش اول سابقه و حوادث تاریخی - جغرافیایی زرقان از دوران هخامنشیان تاکنون

خصوصاً از نظر سیاحان و گردشگران در جوف سفرنامه به اختصار گزارش شده است. و در بخش دوم به معرفی دانشمندان، مشاهیر، بزرگان، علما، سیاستمداران، ادبا و شاعرانی که از زرقان برخاسته یا اصالتاً زرقانی بوده‌اند تنظیم گردیده است. از این رو کتاب «زرقان» (زکان) دیار کهن فارس را می‌توان نخستین تاریخ محلی زرقان بدین صورت به شمار آورد.

در اثنای تاریخ شهر زرقان، مهد فرهنگ و تمدن بوده، دانشمندانی برجسته و هنرمندان و شاعرانی را پرورش داده است. سعی گردیده تا آنجا که امکان دارد شرح زندگی آن‌ها ذکر گردد.

یادآوری می‌گردد که مطالب این کتاب اکثراً مربوط به دوران گذشته بوده که به دلیل نداشتن منابع معتبر و حتی گاهی به سورت مطالبی پراکنده در کتاب‌ها و یا به صورت شفاهی از افراد بزرگ فامیل ریش‌سفیدان و معمرین قوم جمع‌آوری و جهت جلوگیری از بین رفتن یاد و خاطره‌ها در اثر مرگ رمان بت گردیده است.

البته علاوه بر گذشته پر افتخار این دیار الحمدلله در دهه‌های اخیر بزرگان و جوانان تحصیل کرده سطح بالا در سطوح علمی، نظامی، ورزشی با مدال‌های جهانی که باعث افتخار این شهر می‌باشند حضور دارند و یا وجود مراکز علمی، دانشگاه‌ها، کارخانجات صنعتی و ادارات و مراکز کشاورزی و دامداری که وجود دارد امیدواریم در آینده توانایی و فراغتی به دست آید که در تکمیل این مجموعه کامیاب شویم.

چنانچه نام بزرگانی یا شاعرانی که در این مجموعه از آن‌ها نام برده نشده یکی به دلیل عدم دسترسی به خانواده آن‌ها و دیگری متأسفانه به علت کم لطفی بعضی از افراد خانواده‌ها می‌باشد که با چندین بار مراجعه و طی گذشت چندین سال و یادآوری مکرر به آن‌ها حاضر به دادن اطلاعاتی در مورد بزرگان‌شان نشده‌اند.

از آقایان حاج زین‌العابدین معدلی - عبدالعلی ضیایی - ابوالقاسم (شاهی) واقفی - حاج فتح‌الله میثاقی - کربلایی محمد باقر (حسن) شفیع - مهندس عوض قائدشرف و نویسنده توانا محمد حسین صادقی، حاج مهدی حمزوی زرقانی و سایر همشهریانی که اطلاعات و

مدارکی را در اختیار این جانب قرار داده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

همچنین از اعضای محترم شورای اسلامی شهر زرقان دوره پنجم (آقایان ابراهیم قائد محمدی، محمدرضا ظریفی، حمیدرضا میثاق، احمد گل‌صفتان، حسن رستم‌زاده) و شهردار محترم زرقان آقای مهندس غلامحسین فروزان که در نشر این کتاب همکاری‌های لازمه را نموده‌اند سپاسگزاری می‌نمایم.

در پایان مؤلف اذعان می‌دارد که کارش بی‌نقص و عیب نیست و خود را نیازمند راهنمایی، تذکر و انتقاد صادقانه از سوی خوانندگان محترم می‌داند. خداوند را سپاس که توفیق انجام این خدمت را نصیب فرمود، باشد که این کوشش نیز در راستای روشنگری بخش مهمی از تاریخ زرقان مورد توجه صاحب‌نظران قرار گیرد.

چاپ و انتشار کتاب را، کوشش‌ها و پی‌گیری‌های خالصانه برادر ارجمند جناب آقای سید مجتبی زرقانی که یکی از فرهنگ‌دوستان و فعالین امور فرهنگی - مذهبی شهر زرقان می‌باشند، هستیم.

جا دارد از سرکار خانم مریم کریمی که در چاپ متن کتاب با حوصله تمام همکاری داشتند و همچنین از سرکار خانم اطلس دهقان صاحب‌آرای این اثر و از آقای علیرضا شیعه مدیر انتشارات «زرگان پارس» که مشارکتی مطلوب در انتشار این کتاب ارزشمند داشتند سپاسگزاری و تشکر نمایم.

از استاد گرامی آقای مهندس مجید چیزفهم دانشمندیان در مورد مطالبی روی جلد و سرفصل‌ها با خط زیبای نستعلیق تشکر و سپاس‌گزاری می‌نمایم.

از خواهرزاده‌های خودم آقای مهندس محمدرضا بشیری و خانم مژگان خلیل‌پور که در کارهای کامپیوتری و همکاری‌های لازمه در تنظیم مطالب کتاب زحمات زیادی را متقبل گردیده‌اند تشکر می‌نمایم.

سلامتی و توفیق همگی را از درگاه خداوند متعال خواهانم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
آغاز سخن (مقدمه).....	۵
شرح حال مؤلف (ناصر رحمتی).....	۸
موقعیت جغرافیایی و معرفی اجمالی شهر زرقان.....	۱۹
فصل اول: پیشینه تاریخی زرقان (رکان).....	۲۳
رکان (زرقان) باستانی - در عصر هخامنشیان.....	۲۵
نام زرقان در کتیبه بیستون.....	۲۸
بندی از کتیبه بیستون که به نام زرقان اشاره می کند.....	۲۹
پیشینه و تکرار نام رکان یا زرقان باستانی در کتیبه بیستون و گیل نیشته های تخت جمشید.....	۳۰
الف- زرقان در سنگ نیشته بیستون.....	۳۰
ب- زرقان در گیل نیشته های تخت جمشید.....	۳۰
نام رکان (زرقان) به سه زبان باستانی.....	۳۳
فصل دوم: زرقان در گذر زمان و سفرنامه ها.....	۳۵
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ.....	۳۷
احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم.....	۳۸
المسالك و الممالك (ابن خردادبه).....	۳۹
کتاب البلدان - تاریخ یعقوبی (جغرافیا و تاریخ).....	۳۹
کتاب صورة الارض:.....	۳۹
مسالك و الممالك (اصطخری).....	۴۰
حدود العالم من المشرق الى المغرب.....	۴۱
کتاب جغرافیای حافظ ابرو.....	۴۲
سفرنامه های ونیزیان در ایران.....	۴۳
سیاحت نامه ی شاردن فرانسوی.....	۴۴
سفرنامه کارستن نیبور آلمانی.....	۴۶
مشاهدات سفر از بنگال به ایران در سال های ۱۷۸۷-۱۷۸۶ میلادی.....	۴۷
سفرنامه جیمز موریه.....	۴۸
سفر اول جیمز موریه.....	۵۰
سفر دوم جیمز موریه.....	۵۱
زندگی و سفرهای وامبری (دنباله ی سیاحت درویشی دروغین).....	۵۳

۵۴	سفرنامه رضاقلی میرزا (نوهی فتحعلی شاه)
۵۵	سفرنامه اوژن فلاندن به ایران
۵۷	سفرنامه لرستان و خوزستان
۶۰	سیاحت‌نامه مسیوچریکف
۶۱	سفرنامه کنت دوگوبینو (سه سال در آسیا)
۶۳	شرح سفری به ایالت خراسان
۶۵	خاطرات حاج سیاح (سفرنامه)
۶۶	سفرنامه مادام دیولافوا
۶۸	سفرنامه ادوین براون
۷۱	سفرنامه حاج محمد علی پیرزاده
۷۲	نزول در به زرقان و اوصاف آن منزل و مکان
۷۳	سفرنامه دوم جم‌ال‌زیه به خراسان
۷۴	سفرنامه نجم‌الدوله
۷۵	دو سفرنامه از جنوب ایران، در سال‌های ۱۲۵۶ و ۱۳۰۷ هجری قمری
۷۷	۲- سفرنامه دوم: ذیحجه، الحرام منتهی ۱۳ هجری قمری
۷۸	منزل چهل اردوی مبارک همایون زرقان
۸۰	منزل چهل و یکم اردوی مبارک قریه بند است
۸۱	کتاب بستان‌السیاحه یا سیاحت‌نامه
۸۲	کتاب خاطرات و اسناد حسین قلی خان نظام،سلطه صافی
۸۳	آثار العجم: اثر سید محمد نصیر حسینی (فرصت‌الدوله)
۸۴	سفرنامه‌ی ایران و قفقاز و ترکستان
۸۶	سفرنامه به ناگا توئوکیچی (در ایران و آناتولی)
۸۸	سفر از شیراز به سمت اصفهان
۸۸	اولین منزل: زرقان
۸۹	سفرنامه به سوی اصفهان
۹۱	سفرنامه جکسون (ایران در گذشته و حال)
۱۳۲۲ تا ۱۲۹۱	وقایع اتفاقیه: مجموعه گزارش‌های خُفیه‌نویسان انگلیس در ولایات جنوبی ایران در سال
۹۳	قمری
۱۰۳	سفرنامه ژنرال سرپرسی سایکس (ده هزار میل در ایران)
۱۰۵	کتاب سفرنامه منشی‌زاده
۱۰۶	سفرنامه‌ی عباس اقبال آشتیانی
۱۰۷	سفرنامه سدیدالسلطنه
۱۰۸	تاریخ سفر: دو سفر ۱۳۱۶-۱۳۱۴ ق و ۱۳۴۸-۱۳۴۷ ق (۱۳۰۹-۱۳۰۸ ش)
۱۰۸	جمعه بیست و سوم ربیع‌الثانی
۱۱۰	شنبه بیست و چهارم ربیع‌الثانی
۱۱۱	کتاب «کارنامه» اثر حبیب‌اله نوبخت

۱۱۵..... اقامت نویخت و همراهان یک شب در زرقان

۱۱۹..... فصل سوم: اوضاع جغرافیایی زرقان

۱۲۱..... نام «زرقان» در نقاط مختلف ایران

الف: در کتاب «گیتاشناسی ایران» جلد سوم دایرةالمعارف جغرافیایی ایران - نوشته مهندس عباس جعفری ۱۲۱

ب: در فرهنگ دهخدا ۱۲۲

ج: جلد چهارم شرح حال رجال ایران ۱۲۲

د: زرقان در فرهنگ آندراج ۱۲۳

ه: زرگان در کتاب جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی ۱۲۳

و: زرکان در کتاب نزهةالقلوب ۱۲۳

ز: زرقانی ۱۲۴

زرقان: نقل از کتاب فرهنگ جغرافیایی - آبادی‌های کشور جمهوری اسلامی ایران - جلد ۱۰۳ -

انتشارات اداره‌ی جغرافیایی ارتش ۱۲۵

دهستان کربال و بند میر ۱۲۹

«پل بند» امیر - یادگار قرن چهارم هجری ۱۳۰

کاربرد بند امیر ۱۳۲

ویژگی‌های معماری ۱۳۳

دیوارهای حفاظتی ۱۳۴

مصلح ساختمانی ۱۳۴

بند امیر از نظر سیاحان ایرانی ۱۳۷

آسیاب‌های بند امیر ۱۳۹

بارون دوید در سفرنامه خود «سفرنامه لرستان و خوزستان» صفحه ۱۳۴ در مورد آسیاب‌های بند امیر چنین

می‌نگارد ۱۴۰

* در همین کتاب در مورد «رحمت‌آباد» چنین نوشته شده ۱۴۳

پل خان ۱۴۳

۱۴۷..... فصل چهارم: سرگذشت تقسیمات کشوری ایران

سرگذشت تقسیمات کشوری ایران ۱۴۹

سرگذشت تقسیمات کشوری فارس ۱۵۰

سرگذشت زرقان در تقسیمات کشوری ۱۵۱

اسامی واحدهای تقسیمات کشوری فارس در سال ۱۳۳۰ ۱۵۳

الف: دهستان توابع ارسنجان (بخش زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۴

ب: دهستان حومه (زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۵

ج: دهستان خفرک (بخش زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۵

د: دهستان کربال (از بخش زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۶

ه: دهستان سرپنیران (از بخش زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۷

و: دهستان کمین (بخش زرقان) سال ۱۳۳۰ ش ۱۵۷

ز: دهستان مشهد مرغاب (بخش زرقان) در سال ۱۳۳۰ ۱۵۷

۱۵۸	ح: دهستان مرو دشت (بخش زرقان) ۱۳۳۰ ش
۱۶۱	تغییر نام زرقان به «زرگان»
۱۶۲	تغییر نام زرگان به زرقان
۱۶۲	زرقان طی سال‌های ۱۳۶۲ تا ۱۳۸۵
۱۶۳	سرشماری عمومی کشور در سال ۱۳۷۵
۱۶۴	ایجاد دهستان‌های زرقان، بند امیر و رحمت‌آباد در تاریخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۸
۱۶۴	الف: دهستان زرقان
۱۶۴	ب: دهستان رحمت‌آباد
۱۶۵	ج: دهستان بند امیر
۱۶۶	آبادی دهستان‌های بخش زرقان در نیمه اول سال ۱۳۹۸ ش
۱۶۶	الف: روستا و آبادی‌های دهستان زرقان
۱۶۶	ب: روستاها و آبادی‌های دهستان بندامیر
۱۶۷	ج: روستاها و آبادی‌های دهستان رحمت‌آباد
۱۶۸	اسامی شهرداران شهرستان از آغاز تاکنون
۱۶۹	فصل پنجم: زرقان در پیکان تاریخ
۱۷۱	تصرف شیراز توسط یعقوب لیث (در مجاورت زرقان)
۱۷۲	جنگ و پیروزی عمرو لیث صفاری در نزدیکی زرقان
۱۷۴	ورود علی بن بویه (عمادالدوله) به زرقان
۱۷۶	فتح زرقان توسط علی بن بویه (عمادالدوله)
۱۷۷	عزیمت امیر مبارزالدین محمد به سوی شیراز و محاربه‌ی آن
۱۷۸	لشکرکشی شاه یحیی به شیراز
۱۷۸	جنگ‌های نادر با اشرف افغان در زرقان
۱۸۱	جنگ‌های نادر با اشرف افغان (نقل از فارسنامه ناصری جلد اول صفحه ۵۳)
۱۸۲	جنگ نادر در زرقان نقل از صفحه‌ی ۲۰۰ جلد چهارم کتاب «شرح حال رجال سیاسی ایران»
۱۸۴	مهمان‌نوازی زرقانی‌ها (میرزا محمد کلانتر فارس):
۱۸۷	خاندان زند و زرقان
۱۹۱	شکست مصطفی خان قاجار از لطفعلی خان زند:
۱۹۶	جنگ‌های لطفعلی خان زند (بر اساس فارسنامه ناصری جلد اول صفحه‌ی ۶۵۰)
۱۹۸	جنگ‌های لطفعلی خان زند بر اساس کتاب: تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران در عصر زند
۲۰۱	سردار حیدر زرقانی
۲۰۱	الف - خانواده مادری
۲۰۳	ب: خانواده پدری سردار حیدر زرقانی
۲۰۷	آغاز داستان آب‌چاشت و تعریف چشمه
۲۰۹	بیان منازعه و مجادله کربالی و مرو دشتی در دشت آب‌چاشت
۲۱۰	اسامی سران لشکر مرو دشتی
۲۱۱	اسامی سران سپاه کربالی

۲۱۵.....	بیان مختصری از احوالات اسکندر خان بعد از شکست کربالیان
۲۱۸.....	رفتن اسکندر خان به کربال (بار دوم) و کمک خواستن از کدخدایان برای جنگ با مرو دشتی‌ها و جواب یأس شنیدن از ایشان
۲۲۰.....	بیان صلح کردن نصرالله خان با اسکندر خان بند امیری در قریه فهونده
۲۲۲.....	ابراهیم سلطان و اعقاب ایشان در زرقان
۲۲۲.....	امیر تیمور گورکانی:
۲۲۷.....	احفاد و اعقاب سلطان ابراهیم (شاه) بن شاهرخ تیموری در زرقان
۲۳۲.....	رابطه‌ی طایفه ذوالقدر با چهارم و زرقان
۲۳۵.....	حاج قنبر عا، بیگ چهارمی ذوالقدر
۲۳۶.....	حاج محمد ربیگ ذوالقدر (چهرمی)
۲۳۸.....	حاجی سیمان: بیگ چهارمی ذوالقدر
۲۳۹.....	حاج محمد علی بیگ ذوالقدر چهارمی
۲۴۰.....	ورود برادران ذوالقدر چهارمی در زرقان و خانواده‌های وابسته
۲۴۱.....	ورود طایفه لک (لک زند) به زرقان
۲۴۴.....	از هرات تا زرقان (زرقان و سادات آقا شیخ علی هراتی)
۲۵۰.....	روابط حسنه قشقایی‌ها با زرقان
۲۵۰.....	مقدمه: ایل قشقایی
۲۵۳.....	ورود برادران قشقایی به زرقان
۲۵۵.....	میرزا حسین خان کواری (معتمد دیوان)
۲۵۶.....	مروزی بر مطالب روزنامه‌های صد ساله اخیر در مو زرقان
۲۶۵.....	کرباس زرقانی
۲۶۷.....	فصل ششم: فرهنگی - مذهبی - هنری
۲۶۹.....	فرهنگ (آموزش و پرورش) در زرقان
۲۶۹.....	تعلیمات سنتی (مکتب‌خانه‌ها)
۲۷۰.....	استفاده از لوح و قلم:
۲۷۱.....	مکتب‌خانه (کُتُخونه) در زرقان
۲۷۱.....	مکتب‌داران معروف زرقان
۲۷۱.....	حاج شیخ علی صداقت معدلی (معروف به ملا علی صداقت معدلی یا آقای صداقت)
۲۷۲.....	آقا ملا علی سعیدی
۲۷۴.....	آخوند ملا علی اکبر (معدلی) روحانی و مکتب‌دار
۲۷۵.....	بانو خورشید دختر آخوند حاج ملا عبدالجواد بزرگ روحانی و پیش‌نماز
۲۷۵.....	بانو کربلایی رقیه معدلی دختر ملا عبدالجواد بزرگ ابن ملا ابوالعلی
۲۷۶.....	خانم زری بنت آخوند ملا آقا بابا ابن حاج عبدالغنی
۲۷۶.....	خانم ملافاطمه
۲۷۶.....	خانم معلم و یا خانم قزی
۲۷۷.....	مکتب‌خانه خانم باجی

۲۷۷.....	اولین مدرسه به سبک جدید در ایران
۲۷۸.....	مدارس فارس به روش نوین
۲۷۹.....	مدارس پسرانه‌ی شیراز:
۲۸۰.....	عکس و اسامی دانش آموزان اولین مدرسه دولتی زرقان
۲۸۳.....	متن نامه میرزا حسن ناصرالاسلام به مقام وزارت
۲۸۵.....	نامه اداره‌ی معارف و اوقاف فارس به مقام وزارت
۲۸۷.....	اولین رئیس بومی اداره‌ی فرهنگ زرقان مرحوم آقای سید محمد ضیایی
۲۹۱.....	تأسیس مدارس دخترانه
۲۹۱.....	مدارس دخترانه شیراز
۲۹۳.....	مدرسه دخترانه در زرقان
۲۹۷.....	مدارسی که به وسیله زرقانی‌ها تأسیس و یا در آن‌ها به تدریس مشغول بوده و تألیفات داشته‌اند
۲۹۷.....	مدرسه‌ی شعاعیه
۳۰۰.....	خط سیاق
۳۰۱.....	واحد تومان و ریال از کتاب‌های...
۳۰۶.....	خوشنویسی در مهرسازی و «تاریخ پیدایش مهر در ایران»
۳۰۹.....	مراسم سنتی، مذهبی تعزیه
۳۱۰.....	تعزیه در ایران
۳۱۰.....	سوگواری در عاشورا:
۳۱۰.....	نشانه‌ای از شبیه در آوردن در زمان آل بویه (تعزیه)
۳۱۵.....	از تعزیه مسلم تا شام غریبان
۳۱۶.....	عزاداری و تعزیه در زرقان
۳۱۶.....	زرقان قلب تبندۀ تعزیه ایران
۳۱۹.....	سابقه نسخه‌های تعزیه و نحوی اجرا در زرقان
۳۱۹.....	نسخه‌های تعزیه‌ای که در زرقان خوانده شده است
۳۲۱.....	چند تن از تعزیه‌خوان‌های زرقان در صد و پنجاه ساله‌ی اخیر
۳۲۲.....	اسامی تعزیه‌خوان‌ها
۳۲۵.....	تاریخ مطبوعاتی زرقان (روزنامه و روزنامه‌نگاران زرقان)
۳۲۵.....	اولین روزنامه «روزنامه انتقام»
۳۲۶.....	دومین روزنامه به نام «حربه‌ی انتقام»
۳۲۹.....	سومین روزنامه که به همت همشهریان زرقانی انتشار یافته روزنامه «هدهد»
۳۳۱.....	تیاتر در زرقان و استاد رحیم هودی
۳۳۱.....	رابطه‌ی استاد رحیم هودی با زرقان
۳۳۴.....	منزل (واقفی - جمشیدی) میراث فرهنگی زرقان
۳۳۸.....	آثار تاریخی ثبت شده میراث فرهنگی شهرستان زرقان

فصل هفتم: مشاهیر - بزرگان - روحانیت، مجتهدین، نویسندگان و سیاستمداران زرقانی .. ۳۴۳

- ۳۴۵..... شیخ عبدالله ازرقانی
- ۳۴۶..... عبدالله زرقانی
- ۳۴۶..... در کتاب تذکره‌ی هزار مزار: شیخ عبدالله زرقانی
- ۳۴۷..... عبدالله بن جعفر ازرقانی در شیرازنامه
- ۳۵۰..... باقر زرقانی
- ۳۵۱..... جناب ملا عبدالله (الملقب به فاضل)
- ۳۵۱..... فاضل زرقانی - به روایت‌های دیگر
- ۳۵۲..... در کتاب «حال و نمونه اشعار شاعران فارس از قدیم‌ترین زمان تا قرن چهاردهم هجری» فاضل فارسی (ازرقانی)
- ۳۵۳..... شیخ محمد بدیع (رفیع بدیع)
- ۳۵۵..... میرزا عبدالله مد خان بدیع فرزند ملاعبدالله فاضل زرقانی
- ۳۵۶..... بدیع شیرازی (عسکری زرقانی)
- ۳۵۸..... حاج میرزا هادی م. ل. المملک
- ۳۶۲..... مسجد حاج میرزا هادی امین "ملک" در شیراز
- ۳۶۲..... حاج میرزا محمد معدل الملک
- ۳۶۴..... حکومت‌های حاجی میرزا محمد حسن (حسن الملک)
- ۳۶۶..... گام‌های ماندگار: موقوفه حاج محمد م. ل. الملک
- ۳۶۸..... خاندان مشیرالملک شیرازی
- ۳۶۸..... الف: میرزا محمدعلی مشیرالملک (خفرکی)
- ۳۷۰..... ب: حاج میرزا ابوالحسن خان مشیرالملک شیرازی
- ۳۷۲..... «لطفعلی خان معدل السلطنه»
- محمدحسین رکن‌زاده آدمیت در صفحه‌ی ۴۸۷ جلد چهارم کتاب «دانشمندان و سخن‌سرایان فارس» در مورد
- ۳۷۳..... معدل شیرازی چنین می‌نگارد
- ۳۷۵..... آقای محمدعلی اخلاقی شیرازی که از شعراء معاصر است ابیات ذیل را در رثاء مرحوم لطفعلی معدل سروده است
- ۳۷۸..... مطبوعات و معدل
- ۳۸۰..... دکتر معدل به قلم دکتر ناظرزاده کرمانی
- ۳۸۱..... دکتر معدل به قلم دکتر مهدی حمیدی ۲۷/۱۲/۳۰ تهران
- چکامه‌ای که دکتر مهدی حمیدی در مرثیه دکتر معدل در چهل و دو بیت سروده که چند بیت آن را نقل
- ۳۸۲..... می‌کنیم: مرگ دوست
- ۳۸۳..... افسر معرفت به یاد معدل
- ۳۸۴..... انجمن شب‌های شیراز
- ۳۸۵..... معاونت و ریاست شهرداری شهر شیراز
- ۳۸۶..... میرزا زین‌العابدین ملقب به اعتبارالملک
- ۳۸۸..... آقای عبدالله مروج شعار (۱۳۵۳-۱۳۷۶ شمسی)
- ۳۸۹..... میرزا احمدخان معدل الممالک
- ۳۹۰..... میرزا احمدخان معدل الممالک در نیابت حکومت اصفهان

۵۱۶.....	تضمین غزل حافظ به صورت مخمس
۵۱۸.....	نصیحت درباره‌ی نیکویی به همسر و رسیدگی به او
۵۲۰.....	اشعار در صفت مخلوق این عصر سروده است
۵۲۲.....	مدح حضرت امام حسین علیه‌السلام
۵۲۷.....	رباعیات ناطق
۵۳۱.....	رباعیات «ناطق» درباره‌ی اولاد ناخلف
۵۳۲.....	مختصری از اشعار که مرحوم «ناطق» برای سنگ مزار خود سروده است
۵۳۳.....	حاج علی آقا معینی (شاعر)
۵۳۵.....	حاج محمد علی معینی (خادم بارگاه ابوالفضل)
۵۴۳.....	آقای - مینی - خطیب، شاعر، خبرنگار
۵۴۷.....	حسن آزا معدلی (آزاد)
۵۶۱.....	علی اصغر ستگا، متخلص به نیر
۵۷۳.....	شهید اسماعیل موذنی (عل)
۵۷۷.....	سرهنک جعفر حمیدی (.....)
۵۸۲.....	محمد حسن ذاکری نژاد
۵۸۵.....	حاج نعمت‌الله صادقی مقیمی (شاعر، شاعر)
۵۸۹.....	محمدحسین صادقی (شاعر، ناشر، روزنامه‌کار)
۵۹۸.....	محمد باقر خدای (م. آشنا)
۶۰۵.....	خانم ملیحه خدای (تنها)
۶۱۲.....	شاعره‌ی نوجوان خانم ریحانه بوستانی
۶۱۵.....	مهدی بوریا باف (سهیل)
۶۲۱.....	فانی مروودشتی و رابطه‌ی شعر او با زرقان
۶۲۳.....	زنده‌یاد بهرام قائدی (قتیلا) شاعری از شهرستان زرقان
۶۳۵.....	فصل نهم: اسامی شهدای گرانقدر شهرستان زرقان
۶۳۷.....	شهدای گرانقدر شهرستان زرقان
۶۴۳.....	فصل دهم: مناطق مهم شهر زرقان
۶۴۵.....	فرودگاه زرقان
۶۴۶.....	پارک ملی بمو
۶۴۹.....	فصل یازدهم: اسناد - عکس‌های قدیمی زرقان
۶۵۱.....	سابقه‌ی آمار و شناسنامه در ایران (چگونه ایرانیان دارای شناسنامه شدند)
۶۵۴.....	متن نامه آقایان علی آقا معینی و عبدالرحیم صدرمتکلم که در مورخه ۱۳۲۶/۵/۴ برای مالکین در مورد کشیدن راه زرقان نوشته‌اند
۶۵۵.....	متن نامه‌ای که قنبرخان حمزوی رئیس نمایندگان شهرداری زرقان (رئیس شورای شهر زرقان) به مدیرکل راه شوسه ایران نوشته است
۶۵۶.....	نهیض جنوب (سال نهضتی)
۶۶۹.....	فصل دوازدهم: فهرست منابع و مأخذ